
DOCTORUL MIHAIL BURADA.

MĂRTURII DOCUMENTARE DIN

COLECȚIILE MUZEULUI DE ISTORIE ROMAN

de **Julia Butnariu**

Cuvinte cheie: Mihail Burada, asistență medicală, Roman, Societatea Culturală „Miron Costin”, Spitalul „Precista Mare”

În galeria personalităților romășcane, doctorul Mihail Burada (1842 - 1918) și-a câștigat un loc binemeritat, după o activitate laborioasă susținută în urbea Romanului, pe tărâm medical, didactic, politic și cultural timp de aproape jumătate de veac. Cunoscut mai ales prin intermediul studiilor referitoare la activitatea sa profesională, legată de Spitalul „Precista Mare” din Roman¹, doctorul Mihail Burada a fost una dintre acele personalități complexe care, implicându-se, dincolo de granițele specializării, au lăsat o amprentă puternică asupra contemporanilor, primind recunoașterea acestora. În preocupările sale de iatroistorie, un alt medic, Epifanie Cozărescu², romășcan prin adopție ca și Mihail Burada, în căutarea mărturiilor asupra istoricului spitalului din Roman, a recuperat secvențe din viața și activitatea unor figuri reprezentative ale domeniului medical, dorind să le păstreze în memoria colectivă a generațiilor viitoare. Cercetările făcute de doctorul Cozărescu au dat naștere unei colecții, intrată prin donație, în anul 2010, în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman³. Studiul de față are la bază documente, acte personale, corespondență sau

¹ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *Istoricul Spitalului municipal Precista Mare din Roman până la bicentenar (1998); parțial și al vieții medico - farmaceutice romășcane*, S.C. Știință și Tehnică, Roman, 2001, p. 18-25; Epifanie Cozărescu, *Însemnări din viața spitalicească romășcană în cea de-a doua jumătate a veacului al XIX-lea în Apărarea sănătății ieri și azi*, 1984, p. 243-258.

² Julia Butnariu, *Iatroistoricul Epifanie Cozărescu* în R. Butnariu (coord.), *O viață în slujba semenilor - doctorul Epifanie Cozărescu*, Ed. Mușatinia, 2011, p. 85-89

³ Julia Butnariu, Relu Butnariu, *Donația Societății de Istorie a Medicinii și Farmaciei din Roman*, în *MemAntiq*, XXVII, 2011, p. 505-519.

fotografii, cuprinse în colecția susmenționată, într-un demers recuperator asupra activității doctorului Mihail Burada și rolului său în dezvoltarea Romanului la sfârșitul secolului al XIX-lea și primele două decenii ale secolului XX.

Mihail Burada s-a născut la Iași, la 1 martie 1842⁴. Părinții săi au fost vornicul Teodor (Tudorachi) și Maria (născută Isăcescu) Burada. Era frate cu Teodor Burada (1839 - 1923), ajuns profesor la Conservatorul din Iași, membru corespondent al Academiei Române (din 1888), cunoscut folclorist, etnograf și muzicolog român. În casa părintească, Mihail Burada a avut prilejul să asiste la numeroase întruniri ale elitei intelectuale ieșene, un mediu propice de formare a sa, cu preocupări diverse și un orizont cultural deosebit. A urmat la Iași studiile primare, secundare și universitare, manifestând interes pentru pregătirea în domeniul muzical. La Conservatorul din Iași i-a avut drept îndrumători pe G. Ionescu Gros la pian și Paul Hette la armonie⁵. De altfel, și-a continuat pregătirea muzicală la Paris, între anii 1861 și 1867, cu Henri Hertz și Eugen Ketterer. Formarea sa profesională, în domeniul medicinei, s-a realizat în aceeași perioadă, în care a urmat cursurile Facultății de medicină și Științe Naturale din Paris, având drept îndrumători pe Trousseau, Charcot sau Claude Bernard⁶. Își susținea, la Paris, teza de doctorat în medicină în 1867, având tema *Câteva considerații asupra tulburărilor intelectuale ce se observă în cursul febrei tifoide sau în timpul convalescenței*⁷. Întors în țară, a profesat o vreme la Conservatorul din Iași, ca pianist concertist și profesor. La Roman ajunge în anul 1870, fiind angajat ca medic primar al Spitalului „Precista Mare”. De aici s-a pensionat în anul 1907⁸.

Odată stabilit în Roman, Mihail Burada nu a mai părăsit orașul, până la sfârșitul vieții (noiembrie 1918). Întreaga sa activitate s-a concentrat asupra îmbunătățirii stării de sănătate, a creșterii nivelului de educație, de igienă și de cultură în general a locuitorilor din zonă. S-a căsătorit cu o româșcancă, Maria, fiica lui Petru și a Mariei Cosmiță, cu 14 de ani mai tânără decât el, cu care a avut 3 copii: Virginia, Emil și Rozina. Viața de familie i-a fost puternic zdruncinată, prin pierderea, pe rând, a celor trei copii (în 1894, 1903, respectiv 1917)⁹. Soția i-a supraviețuit mai puțin de 4 ani, răstimp în care, după mărturiile orale culese de

⁴ Constantin Pangrati, *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*, Ed. Crigarux, Piatra Neamț, 1999, p. 35, menționează 1841 drept anul nașterii lui M. Burada.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 18-19.

⁷ Mihail Burada, *Quelques considerations sur les troubles intellectuels qui s'observent dans le cours de la fièvre typhoide ou pendant la convalescence*, Ed. A. Parent, Paris, 1867.

⁸ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 22; vezi și *Dosar cu notițe și însemnări ale dr. E. Cozărescu despre dr. Mihail Burada*, fila 13 (colecția Muzeului de Istorie Roman): la 23 sept 1907, Epitropia Casei Sf. Spiridon din Iași face cunoscut medicului primar Mihail Burada că este scos în retragere, urmând a fi înscris la pensie pe ziua de 10 oct. curent.

⁹ *Ibidem*.

doctorul E. Cozărescu, a înstrăinat biblioteca soțului său, vânzând cărțile unui anticar din Roman¹⁰. De altfel, s-au păstrat destul de puține mărturii privitoare la viața și activitatea doctorului Mihail Burada. O parte dintre acestea, documente cu caracter medical sau administrativ au fost recuperate de dr. E. Cozărescu prin cercetările sale în arhiva spitalului romașcan, iar alte mărturii, documente, fotografii ori corespondență au fost adunate, cu mari strădanii, în timp, de la generalul (r) Alexandru T. Burada, nepotul doctorului, precum și de la Sidonia, fiica scriitorului Calistrat Hogaș. De la Sidonia Hogaș a primit dr. E. Cozărescu, drept răspuns la solicitarea sa, o notiță scurtă despre Mihail Burada (apreciat drept „muzician desăvârșit, pianist și select compozitor”), alături de o fotografie a acestuia, din anii 1900 sau 1906, perioada în care ea l-a cunoscut și l-a avut drept profesor de pian¹¹.

În colecțiile muzeului se păstrează din corespondența purtată de dr. Epifanie Cozărescu cu Alexandru T. Burada două scrisori și două cărți poștale, dintre anii 1965 și 1969, drept mărturie a demersurilor de recuperare a unor materiale și informații legate de viața și activitatea doctorului Mihail Burada. Pe această cale a primit doctorul E. Cozărescu o serie de acte care îl privesc pe dr. Burada, aproximativ 50 la număr, în schimbul unor informații legate de activitatea medicală, dar mai ales de activitatea culturală și artistică desfășurată de Mihail Burada la Roman¹². Din aceeași corespondență se vede că preocuparea dr. E. Cozărescu a depășit nivelul curiozității cercetătorului, căci Alex. T. Burada își exprima recunoștința pentru informațiile transmise, „dar mai ales pentru faptul că ați îngrijit de mormântul dr. Mihail Burada”¹³. Aprecierea valorii înaintașului său era manifestată de către dr. E. Cozărescu și prin amenajarea unei „vitrine de onoare” pentru Mihail Burada în fostul Muzeu al Medicinii și Farmaciei din Roman¹⁴.

În privința activității de specialitate desfășurate de doctorul Mihail Burada în cadrul Spitalului „Precista Mare” din Roman, mărturiile care s-au păstrat în colecțiile Muzeului de Istorie Roman nu sunt numeroase. Însă activitatea sa de medic și director al spitalului, între anii 1870 și 1907 a fost,

¹⁰ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 15.

¹¹ Scrisoare din 3 august 1961, primită de către dr. E. Cozărescu de la domnișoara prof. pensionară Sidonia Hogaș, în *Dosar corespondența purtată de dr. Epifanie Cozărescu privitoare la dr. Mihail Burada* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

¹² Scrisoare din 6 august 1965, Iași, gen. (r) Alex. T. Burada către dr. E. Cozărescu, în *Dosar corespondența purtată ...* Informațiile erau solicitate de nepotul doctorului pentru o contribuție la un *Lexicon muzical* ce urma a fi editat de către Uniunea Compozitorilor; pe această cale se clarifică o informație eronată: conform lucrării lui M.Gr. Poslușnicu (*Istoria muzicii la Români* de, București, 1928, p. 336), Burada ar fi înființat prima societate de muzică la Roman, în realitate fiind vorba de implicarea sa în activitatea Societății Culturale „Miron Costin” între anii 1907 și 1918.

¹³ Carte poștală, 6 octombrie 1969, București, gen. (r) Alex. T. Burada către dr. E. Cozărescu în *Dosar corespondența purtată ...*

¹⁴ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 221.

într-o bună măsură, prezentată în lucrarea monografică editată în anul 2001, prin contribuția dr. E. Cozărescu¹⁵.

Este important de precizat că, în contextul epocii, marcată de rapide schimbări demografice, economice, politice, socio-profesionale, asistența medicală la nivelul orașului Roman a evoluat, pe de o parte organizatoric - instituțional, iar pe de altă parte prin numărul și calitatea pregătirii medicilor care au profesat aici. Între figurile marcante din domeniul asistenței medicale care l-au precedat pe Mihail Burada la spitalul din Roman pot fi menționați doctorul Alexandru Theodori și doctorul Vafriano Marini, iar dintre contemporanii săi: dr. Alexandru Vasiliu (1859 - 1913). Erau însă numeroase problemele cu care un medic se confrunta în provincie, iar în particular cazul Romanului ridica chestiuni organizatorice și administrative suplimentare. Între aceste probleme recurente erau bugetul insuficient acordat de forul tutelar – Epitropia Sf. Spiridon din Iași –, dar și sediul devenit inadecvat desfășurării activității medicale, această din urmă problemă fiind reglementată abia după construirea noului edificiu al spitalului inaugurat în anul 1884. Iată cum aprecia dr. E. Cozărescu contribuția lui Mihail Burada la rezolvarea acestor chestiuni administrative: „Precum se știe, construirea în anii 1872 - 1880 a actualului edificiu - palat în care funcționează spitalul nostru, se datorește în bună parte străduințelor depuse la timpul său și la locul convenit de tânărul și energicul medic primar și epitrop al așezămintelor Precistei, filială a Așezămintelor „Sf. Spiridon” din Iași”¹⁶.

Dotarea și numărul de paturi au rămas printre problemele delicate cu care se confrunta conducerea și personalul Spitalului „Precista Mare”. În anul 1895 spitalul a fost dotat cu un punct de laborator clinic, acesta fiind considerat un câștig important pentru evoluția ulterioară a asistenței de specialitate la Roman¹⁷.

În legătură cu activitatea doctorului Mihail Burada în cadrul spitalului din Roman se păstrează, în prezent, în patrimoniul Muzeului de Istorie Roman, două mărturii documentare. Ambele documente – un certificat de confirmare a decesului, datat 6 aprilie 1878¹⁸ și un raport statistic cu evidența bolnavilor tratați în spital, în perioada cuprinsă între 1 octombrie și 1 noiembrie 1870¹⁹ – poartă semnătura dr. Mihail Burada. Pelagra, tuberculoza ori sifilisul erau, în epocă, principalele probleme cu care se confruntau locuitorii din Roman și împrejurimi și pe care medicii să străduiau să le trateze.

¹⁵ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 18-23.

¹⁶ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 3 și 4.

¹⁷ Epifanie Cozărescu, *Însemnări din viața spitalicească ...*, p. 257.

¹⁸ Certificat de confirmare a decesului nr. 49 din 6 aprilie 1878, eliberat de dr. M. Burada pentru dorobanțul Dumitru Pașanogu, decedat datorită dizenteriei (colecția Muzeului de Istorie Roman).

¹⁹ Raport statistic lunar de starea bolnavilor aflați în cura spitalului din Roman, de la 1 octombrie până la 1 noiembrie 1870, cu semnătura dr. M. Burada (colecția Muzeului de Istorie Roman).

Medicii româșceni, indiferent de locul în care și-au urmat studiile universitare, s-au raportat în permanență la noutățile din spațiul european. Destul de costisitoare, tratatele de medicină erau procurate, cu destule eforturi, adesea imediat după apariția lor. De la doctorul Burada însă nu s-au păstrat astfel de tomuri, biblioteca sa fiind înstrăinată. Nu s-a păstrat nici măcar un inventar al volumelor, așa cum s-a întâmplat în cazul colegului său, dr. Alexandru Vasiliu²⁰. În colecția muzeului a intrat doar lucrarea *Quelques considérations sur les troubles intellectuels qui s'observent dans le cours de la fièvre typhoïde ou pendant la convalescence*, publicată la Paris, în anul 1867, având pe pagina de titlu autograful dr. Burada, cu dedicația „*A mon ami intime X. Heraclide souvenirs tres affectueux*”.

În paralel cu activitatea din Spitalul „Precista Mare”, doctorul Mihail Burada a desfășurat în Roman o bogată activitate didactică. Între anii 1873 și 1901 a funcționat ca profesor de igienă și medicină populară la Seminarul „Sf. Gheorghe” din Roman, iar din 1893 preda și științele naturale. Figurează și ca medic al internatului aceleiași instituții în aceeași perioadă²¹. Din anul 1901 a predat geografia la Gimnaziul „Roman Vodă”, până în 1907 când s-a pensionat²².

Implicarea doctorului Mihail Burada în problemele urbei s-a materializat și prin prezența sa în consiliul comunal²³. Între însemnările dr. E. Cozărescu se regăsește o scurtă notă asupra doctorului Burada ca participant la ședințele consiliului, în calitate de membru deplin, informație preluată din *Condica de Procese Verbale de ședință a Consiliului comunal*, pe anul 1872, luna august. Având această experiență, doctorul Burada a ajuns apoi senator de Roman. În colecțiile Muzeului de Istorie Roman se păstrează două documente privitoare la alegerea sa drept senator de Roman, în anul 1888²⁴ și în 1892²⁵. Pentru a se achita de obligațiile acestui statut și a participa la lucrările Senatului, dr. Burada își lua scurte concedii de la spital, în activitatea sa de specialitate fiind suplinit de dr. Grigore Ciolac, medic secundar al spitalului din Roman.

Dimensiunea personalității lui Mihail Burada nu ar fi completă fără cunoașterea preocupărilor sale cultural - educative. Preocupările sale din tinerețe s-au materializat ulterior în creațiile sale²⁶, seratele muzicale susținute

²⁰ Iulia Butnariu, *Din trecutul vieții medicale româșcane. Viața și activitatea doctorului Alexandru Vasiliu*, în *Carpica*, XXXIX, 2010, p. 280.

²¹ Ion Țuțuianu, *Istoricul Seminarului Sfântul Gheorghe din Roman*, Ed. PIM, Iași, 2010, p. 73-74.

²² Nicolae Gr. Stețcu, Gheorghe A.M. Ciobanu, *Pagini din istoria Liceului Roman-Vodă. 1872 - 1972*, Roman, 1972, p. 263.

²³ *Dosar cu notițe și însemnări ...*, fila 14.

²⁴ Act no. 4191, legalizat la data de 25 octombrie 1888 în *Dosar cu documente relative la dr. M. Burada ales senator de Roman* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

²⁵ *Ibidem*, act no. 339 din 6 februarie 1892.

²⁶ Epifanie Cozărescu, Octav Clocotici, *op. cit.*, p. 22; în colecția Muzeului de Istorie Roman se regăsesc 12 din partiturile muzicale editate ale dr. M. Burada

în casa din Roman, participarea și încurajarea unor manifestări concertistice organizate de Societatea Culturală „Miron Costin”²⁷. Pentru orașul Roman, la sfârșit de secol XIX și început de secol XX, astfel de preocupări, specifice unei elite intelectuale, serveau drept model, fiind un factor de coagulare între oameni de profesii diferite, dar cu preocupări culturale similare. Rolul cel mai important l-a avut activitatea Societății Culturale „Miron Costin”, prin diversitatea, periodicitatea și amploarea manifestărilor organizate în Roman. Doctorul Mihail Burada a fost ales „cu unanimă însuflețire” președinte al acestei societăți încă de la constituirea ei, păstrându-și această calitate până la ultima clipă a vieții sale (25 februarie 1907 - 8 noiembrie 1918). Prestigiul doctorului M. Burada, având la bază activitatea sa profesională, dar și preocupările sale artistice și culturale a dat un fundament solid nou-înființatei societăți.

Mihail Burada s-a bucurat de o bună reputație în privința pregătirii sale muzicale nu doar în Roman, în perioada de maturitate și senectute, ci și înainte de a se stabili în urbe, fiind încă în Iași, în anii tinereții. Din perioada ieșeană a lui Mihail Burada se află în patrimoniul Muzeului de Istorie din Roman un număr de 9 documente, dintre anii 1868 - 1870. Aceste adrese, semnate de rectorul Universității din Iași, profesorul Ștefan Micle, îi solicitau prezența lui Mihail Burada în diverse comisii de examinare la instituții gimnaziale și liceale ieșene sau chiar la Universitate.

Adresa nr. 48 din 1 ianuarie 1868, semnată de Ștefan Micle, rectorul Universității din Iași, îl solicita pe Mihail Burada să participe în comisia de examinare de la liceu, alături de Const. Eraclide, V. Adamachi, N. Culianu, N. Quintescu, D. Brândzia și T. Maiorescu, spre a servi la „consolidarea Instrucțiunii publice, prin controlarea serioasă și salutară ce se vor face junelor noastre Institute”²⁸. Prin adresa nr. 274 din 10 iunie 1868, semnată de rectorul Ștefan Micle, dr. Mihail Burada era chemat să participe ca membru în comisia de examinare de la gimnaziul normal de fete, alături de Ioan Albinețiu, Ștefan Sihleanu, Al. G. Urechia și George Rosin²⁹. Altă adresă, cu nr. 412 din 10 septembrie 1868, îl anunța pe dr. Mihail Burada de numirea sa în comisia de bacalaureat, alături de T. Maiorescu, G. Rosin, Șt. Emilian și Șt. Micle³⁰. M. Burada era chemat să facă parte din comisia de aprobare a bursei (stipendii) din străinătate, prezidată de Șt. Micle și din care mai făceau parte prof. T. Maiorescu,

²⁷ Ovidiu Trifan, *Tradiția spectacolului în cultura românească* în Adrian Majuru (ed.), *Conferința Națională de Antropologie Urbană, ediția a II-a, Roman, 8-9 octombrie 2010*, Ed. Mușatinia, Roman, 2011, p 185.

²⁸ *Dosar Corespondență primită de Mihail Burada de la Universitatea din Iași* (colecția Muzeului de Istorie Roman), Adresa nr. 48 din 1 ianuarie 1868.

²⁹ *Ibidem*, adresa nr. 274 din 10 iunie 1868.

³⁰ *Ibidem*, adresa nr. 412 din 10 septembrie 1868.

G. Rosin, I. M. Melicu și Șt. Emilian. Concursul era programat pe 25 septembrie 1868, după cum preciza adresa nr. 26 din 24 septembrie 1868³¹. Într-o altă comisie de examinare, pentru semestrul I, la Școala normală de fete din Iași a fost numit dr. Mihail Burada, având pe Constantin Carp drept președinte, iar membri: Ioan Albinețiu, George Urechia și Michael Mircea³². Adresa nr. 408 din 6 iunie 1869, trimisă de rectorul Ștefan Micle îl delega pe dr. Mihail Burada să participe la notarea examenelor de final de an școlar de la Școala de muzică și declamațiune din Iași, alături de Artaxers Buiucliu și N. Schwartzberg³³. A fost numit și în comisia de examinare de la Institutul „Vasile Lupu”, alături de Teodor Lateșiu pt examenele ce urmau a se ține între 10 și 19 iunie 1869³⁴. Conform adresei nr. 482 din 20 iunie 1869, dr. Mihail Burada era solicitat să participe în comisia de examinare a elevelor de la Pensionul „*Sacre Coeur*”, în perioada 26 - 28 iunie 1869, alături de V. Suciu, I. Ciurea, Costin și Smaranda Macri, iar între 23 și 25 iunie și pentru examinarea elevelor de la Pensionul „St. Andrei”³⁵. Adresa nr. 183 din 28 februarie 1870, trimisă de rectorul Ștefan Micle către dr. Mihail Burada privește solicitarea acestuia din urmă în comisia de examinare de la Conservatorul de muzică din Iași, împreună cu dl. Nicolae Burghlea³⁶.

Experiența acestor participări în diverse comisii l-a ajutat pe Mihail Burada să cunoască nivelul de pregătire al tinerilor din Iași, fiind un element de comparație pentru situația pe care a găsit-o ulterior la Roman. De la o bună înțelegere a necesităților educaționale și culturale din orașul de provincie au pornit inițiativele grupului de intelectuali aflați în jurul Societății Culturale „Miron Costin”. Constituirea acestei societăți și activitatea diversificată încă din primii ani de funcționare au avut drept bază de pornire acele serate muzicale desfășurate în spațiul privat, la care participau intelectuali ai orașului, grupați funcție de relații și afinități personale. Mihail Burada făcea parte dintre aceia care se reuniau în astfel de întruniri, alături de profesorul Emanoil Silberg, violonist și pianist amator, în casa căruia se țineau îndeobște aceste mici concerte, avocatul Alexandru Mustea, fost primar al Romanului, absolvent al Conservatorului din Iași, pianist, I. Dimitriu, violonist, farmacistul Alois Decker, maiorul Zamfirescu de la Divizia 7 infanterie, iar ocazional compozitorul E. Mezzetti sau fratele doctorului – Teodor Burada, care interpreta la vioară³⁷.

³¹ *Ibidem*, adresa nr. 26 din 24 septembrie 1868.

³² *Ibidem*, adresa nr. 170 din 31 decembrie 1868.

³³ *Ibidem*, adresa nr. 408 din 6 iunie 1869.

³⁴ *Ibidem*, adresa nr. 424 din 8 iunie 1869.

³⁵ *Ibidem*, adresa nr. 482 din 20 iunie 1869.

³⁶ *Ibidem*, adresa nr. 183 din 28 februarie 1870.

³⁷ *Dosar cu notițe și însemnări ...*; vezi și ziarul local *Ecoul Romanului*, nr. 27 din 4 mai 1894, despre concertul de vioară al lui Teodor T. Burada la Roman, alături de Mezzetti.

Demersurile cu caracter cultural ori social susținute de membrii Societății Culturale „Miron Costin”, s-au concretizat într-o varietate de manifestări: de la conferințele prezentate unui public larg de către personalități de anvergură națională, uneori și de figuri reprezentative de pe plan local, la șezătorile săptămânale, serbările populare, audițiile muzicale, colectele și apoi donațiile în scop caritabil³⁸. Toate acestea au contribuit la ridicarea nivelului de educație, formarea gustului pentru muzică, lectură și în ultimă instanță la modelarea identității culturale a Romanului.

În legătură cu dr. Mihail Burada se mai păstrează în patrimoniul Muzeului de Istorie Roman și un dosar cuprinzând 22 acte și documente diverse, din perioada 1872 - 1901, multe dintre ele fiind adrese și circulare, în legătură cu situația sa militară, ca medic - ofițer în rezervă³⁹. Din acest dosar, două scrisori, ciorne ale celor expediate, redactate de doctorul Mihail Burada și adresate, prima (din 23 iulie 1898) comandantului Regimentului 3 Artilerie, Corpul 3 de armată, iar a doua (din 5 aprilie 1901), către comandantul Corpului IV de armată, îl arată preocupat de clarificarea situației sale. De altfel, prin aceasta din urmă solicita să fie scos din evidența armatei, fiind trecut de limita de vârstă prevăzută de lege.

Însumând toate aspectele activității dr. Mihail Burada se poate concluziona asupra dimensiunii și calității implicării sale în viața Romanului. După cum aprecia profesorul Gh. A.M. Ciobanu, Romanul a fost pentru Burada „laborator de studiu și salon de spital și sală de concert și amfiteatru de rostire, ca și intim cămin de familie”⁴⁰. Prin activitatea sa de medic al Spitalului „Precista Mare”, M. Burada a dat un exemplu de profesionalism, contribuind la îmbunătățirea calității serviciilor medicale, consolidarea organizatoric - administrativă a instituției. Extinderea preocupărilor sale către sfera vieții politice și culturale îl arată preocupat de întreaga evoluție a urbei și a societății românești în general, înscriindu-se în opinia formulată de un alt medic, Anastasie Fătu, la 1872: „trebuie să depunem toată activitatea și inteligența poporului nostru în mișcare ca să putem răspunde la sarcina ce ne-a destinat-o Providența și să dobândim repede, prin energia noastră, ceea ce alte națiuni au realizat într-un timp mai îndelungat”⁴¹.

³⁸ *Ecoul Romanului*, nr. 708 din 11 noiembrie 1915, p. 1 - 2 (vezi articolul profesorului N. Apostol despre activitatea Societății „Miron Costin”, unde este apreciată „opera de regenerare morală” desfășurată de această societate) și nr. 711 din 2 decembrie 1915, p. 3

³⁹ *Dosar cu acte și documente diverse relative la dr. M. Burada* (colecția Muzeului de Istorie Roman).

⁴⁰ *Romanul' liber*, nr. 32, din 20-27 iulie 1990, p. 3

⁴¹ Octavian Buda (coord), *Despre regenerarea și degenerarea unei națiuni*, Ed. Tritonic Publishing, București, 2009, p. 16 – din discursul de recepție în Academia Română a lui Anastasie Fătu, ședința din 27 august 1872

TESTIMONIES AND DOCUMENTS FROM THE COLLECTIONS OF THE HISTORY MUSEUM OF ROMAN ABOUT DR. MIHAIL BURADA

Keywords: *Mihail Burada, medical care, Roman, „Miron Costin” Cultural Society, “Precista Mare” Hospital*

The medical care given to the inhabitants of Roman city evolved at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century, partly institutionally, partly due to the number and quality of the educations of the doctors who practiced here. Among the personalities in the domain we include Doctor Mihail Burada (1842 - 1918). The reconstitution of his life and activity was possible due to the recent donation made by the Society of History of Medicine and Pharmacy of Roman to the town's History Museum, containing mainly medicine related items gathered during six decades by Dr. Epifanie Cozărescu. Based on the documents within this collection we were able to track the professional path of Dr. Mihail Burada, his involvement in public life, in the cultural activity of Roman (mainly as president of the „Miron Costin” Cultural Society). The complexity of his preoccupations made him known in his time, among the other personalities of the town.

List of illustrations

1. Address no. 48 from 1868, January the 1st
2. Address no. 274 from 1868, June the 10th
3. Address no. 412 from 1868, September the 10th
4. Address no. 26 from 1868, September the 24th
5. Address no. 170 from 1868, December the 31st
6. Address no. 408 from 1869, June the 6th
7. Address no. 424 from 1869, June the 8th
8. Address no. 482 from 1869, June the 20th
9. Address no. 183 from 1870, February the 28th
10. Document no. 4191, from 1888, October the 25th regarding M. Burada's election as Senator of Roman, within the third College, in 1888.
11. Document no. 339, from 1892, February the 6th regarding M. Burada's election as Senator of Roman, within the first College, in 1892.
12. Title page of the PhD Thesis of Mihail Burada, published in Paris, in 1867.
13. Certificate confirming the death, no. 49 from 1878, April the 6th, issued by Dr. M. Burada.
14. Letter from 1898, July the 23rd, written by the doctor Mihail Burada, addressed to the commander of the Third Artillery Regiment, of the Third Army Corp.
15. and 16. Letter from 1901, April the 5th, written by the Doctor Mihail Burada, addressed to the commander of the Fourth Army Corp.
17. **1.** Aged Mihail Burada (cca. 1900 - 1906). **2.** *Faire - part* announcing the death of Dr. Mihail Burada, sent to Teodor Burada in Iași, November 1918. **3.** House in Roman where Dr. Mihail Burada lived at Speranței Street, no. 2.

Principatele-Române-Unite.

la Jaramari anul 1868.

UNIVERSITATEA

de

JANNA.

N° 48

Domnule Meu!

Prin art 86 din Regul. de disciplina pentru Licee și Gimnaziu și autorizată pe Rectorul Universității de a numi comisiunile examinatoare pe la școlile secundare. Subsemnatul având în vedere atâta cu încredințările Dv. cât și simpatia ce ați arătat-o totu de bună pentru Instrucțiunea publică, are onoarea a vă ruga să bine voiti a primi delegațiunea de a asista ca comisar examinator în prezența cu Dnii Canst. Eraclide, V. Adamachi, et. Culișan, N. Quintica, P. Prândia și. Chiorescu la examenul de carne de la Liceu. —

Programul după care au a se ține examenul vă va alătura și aici spre cunoștința Dvoastră. Sunt convins Domnule Meu, că nu veți refuza concursul Dv. și că veți contribui cu încredințarea Dv. la consolidarea Instrucțiunii publice, prin controlarea serioasă și salutară ce ne face prin voi noastra Institue. —

Pimii! Vă rogu. Domnule Meu, a securare prin distincții înloc carni de rațuni. —

Rectore Stefan Micle

Iassi in 10 Iunie 1868

Nr. 274

Domnule Meu.

Consiliul special al acestei Universitati convocat de sub-semnatul prin circulara No. 235; in sedinta sa din 8 a curente, discutandu cestiunea examenilor anuali an. cur. ale scolelor secundare, ve a numit Membru alu comisiunii esamnatrice pentru Gimnaziulu normal de fete.

Subscrisulu sperăză că D-voastră in unire cu prezidintulu și Membrii comisiunii D-nii Ioan Albistiu, Stefan Iohleanu, M. G. Mochia și George Prociu veți inlesni acestu institutu universitaru in direptiunea și controlarea Instruțiunii publice.

Pentru aceasta vă trimite câte o copie de pe programa examenilor acelei scoți și de pe prescriptul verbale alu acestui consiliu, cu unu estrasu de câteva articole din legea Instruțiunii publice și din Regulamentulu de ordine și disciplină pentru licee și gimnazii, recomandându-ve pentru mai ample cunoscinți chiaru această lege și regulamentu pre care-le veți pute găsi la fiecare scoală.

Primiți ve rogu Domnule Meu asigurarea destinsei mele consideratiuni.

Rectore Stef. Milea

Secretariu
Iohleanu

1861 sept. 10 zile

No 412

Domnule Professore!

În virtutea Regulamentului pentru examenul general de Licee §. 2. al. 1. inserat în Monitorialul No 126 din 1867, amu onore a vă ruga se benevoiti a lua parte la juriul compus din Dⁿⁱ Titu Miciorescu, G. Rosiu, St. Emilianu, împreună cu subsemnatul, spre examinarea candidaturii ce voescu a obtiene diploma de Bacalaureat, în sesiunea de la 1-15 Sept. curentă. Începerea este fisată la 12 ale curentii ora 9 de dimineață.

Priminti Dle Professore, asigurarea respectului meu consideratune

Rectore I. Muley

Secretar Blumley

Domnii-Sale

Dⁿⁱ profesore M. Burada

Iasi in 24 Septembrie 1868

Dorrmule Profesore.

În virtutea telegramii Suii (Ministru Instrucțiunii publice și Cultelor N° 1056) am onoare a Vă ruga, să bine voiti a face parte în jurul compusului din Suii Profesori: T. Maionescu, G. Rosiu, S. M. Ibeliu și St. Iulianu; pentru ținerea concursurilor de stipendii în străinătate, jurul va fi sub procedința subsemnatului. Concursurile se vor ține în palatul Universității de Iași, mîna în 25 a curentei la ora 6 seara. —

Primiti Vă rog, Dorrmule Profesore, asigurarea destinsii mele consideratunii. —

Rectore S. Micle

Secretar
G. Șumlea

Iassi in 31 Decembrie 1868.

UNIVERSITATEA DE IASSI.

CANCELARIA RECTORULUI.

Nr. 170

Domnule Doctore!

În virtutea art. 86 din Regul. de ordine și disciplină pentru licee și gimnazii, și în virtutea procesului verbal încheiat de Consiliul special al Universității de Iași, în ședința de ieri, am onoare a vă ruga să binevoiți a așteța ca comisar examinator, la examenile semest. I am curent de la Școala normală de fete, cari au a se începe la 1 Samarin venitor, împreună cu Dnii: Constantin Carpu ca prezintă, Ioan Albinetiu, George Uneria și Michael Mircea ca membri. -

Primiti în rugă, Domnule Doctore, asigurarea acestor mele considerațiuni. -

Rectorul Șef. Milea

Secretarul Simbăy.

Domnului Doctore Michael Burada.

1869 Iunie în 6 zile.

CANCELARIA
UNIVERSITĂȚII JASZI

F=408

Domnule Meu.

În 10 ale curentei, urmându a se ține examene la școala de muzică și declamațiune din acestu orașin, pentru finile anului școlaru 1868-69; subsumatulu în cunoștințatu fiindu despre abilitate și cunoștințu Ștoastru în formosa artă a Muzicii, și apretind imparțialitate și ve caracteriseară, am onoare a ve ruga se bine voiti a primi delegatiunea și a asista la acele examene în citată di, de împreună cu Sniș Artaxers Brinclin și N. Schwarzenberg. -

Speru, Ștu Meu, că nu veti refusa concursulu ce vi s cere, și se pot controla progrésulu acui școli, ear despre rezultatu exameniloru, ve rugu se bine voiti a mă în cunoștințu. -

Primiti ve rugu, Domnule Meu, a securare destineș mele consideratiuni. -

Prectore Ștefanu Klicke

CANCELARIA
UNIVERSITĂȚII JASSI

F. 424

1869 Iunie 8, zile.

Comunele Doctore.

Consiliul special în ședința sa din 5 ale curent. a decis numirea delegaților pentru examenile semestrii II din anul 1869 pe la toate Institutele de învățătura secundară din Jassi, conform legii Inst. și art. 86 din Regulam. de ordine și disciplină pentru Licee și Gimnazii.

Conform procesului verbal din acea ședință sunteți numiți și Voastre ca delegați examinatorii cu dreptul și vatoria ca să se ord. art. 88 din Regul. citată la Institutul Nașile Lupu, de împreună cu Al. Teodoru Latecu. —

Subsemnatul cu plăcere vă face cunoscută această decizie a Consiliului și apreciind meritele Voastre științifice și morale, și ca pe urma care totdeauna sunteți animat de dorința pentru progresul și cultura alu poporului român, vă roga să bine voiți a da concursul Voastre asistându la examenile școlărilor din citatul Institutului, cari au a se începe la 10 și vor continua pene la 19 ale curentei, și după finit să bine voiți a ne încomosifica despre rezultatul primit. —

Primit, vă rogu, Doamne D., asigurarea destinerii mele consideratunii. —

Rectore Ștef. Mileff

Secretaru C. Buncaru

1869 Iunie 20, zile

Nº 482

Doamnelor Doctore.

În virtutea art. 412 din legea Instr. publice, am onoare a vă ruga să bine văzi a primi delegațiunea de a asista la examenile copiilor interne din pensionatul numit St. Antoniu /sacru Cocur/ cari au să se țină în zilele de 26, 27 și 28 ale curentei, de înfrumăntare cu Dnii. Luciu, S. Ciucea și Costin și Dnii Anaranda Maier. —

Totu odată Voastre suniteli și dreptu, deca veti bine voi, să vă duce și la pensionatul numit St. Iudaea, unde copilele sunt externe și unde examenul au să se țină în 20 și 25 Iunie. — Scripe rezultati suniteli rugati să benevoiti a ne în cunoștință. —

Subscriemă Speră de S' ca Voastre veti bine voi a nileși acestu Institutu Universitariu pentru a potei controla progresulu ce se dă în Instrucțiunea privată.

Permisiți mă rogu, Doamnelor Doctore, asigurarea destinsii mele consideratiuni. —
 Rectoru S. Mileș.

Secretaru Mihail Burada

ROMANIA

MINISTERIUL INSTRUCTIUNEI PUBLICE

alu ^{nr 1} CULETELOR.

RECTORUL

UNIVERSITATII DE IASSI

Nr. 183

1870 luna februarie in 28 zile.

Domnule Doctore.

Maie Duminica in 1^{le} Martie, la conservatorul de muzica din acest oraș, urmându a se tine' examenul semestral al anului școlar în curs, subsemnatul apreciindu meritele Doamnei Voastre și a supra artelor musicale, are onoarea a vă ruga ca se bine voiti a aceta ca delegata la acele examene de împreună cu D^{na} Nicolae Burghelca, la orele 10h din zi în sala conservatorului.

Primiti Vă rog, Domnule Doctore, asigurarea mea destinsă și meli consideratului.

Rectorul Ștefan Micșu

Secretarul Gumeau

Bimoul Electoral
 al
 Colegiului al II^{le} de Senatori
 Judeciul Roman

La alegerea efectuată astăzi 24 Octombrie 1888
 prin ballotaj între candidații ce erau isbitet la pri-
 ma votare din 17 Octombrie curentă, pentru unu Se-
 natoriu al colegiului al II^{le} din Judeciul Roman,
 în urma Înaltului Decret Regaliu N° 2607 de la 8 Sep-
 tembrie anului curentă, domnului Mihail
 Burada D^o, sntunind număr de patruz deci-
 și șapte voturi din optzeci și nouă votanți, Bimoul
 îl a proclamat Senator alesu alu colegiului al II^{le}
 din Judeciul Roman.

Președinte,

A. X. X.

Secretari { J. Costin
 J. G. G.
 Secretari { J. P. P.
 J. P. P.

10. Act nr. 4191, din 25 octombrie 1888 referitor la alegerea lui M. Burada drept senator de Roman, în Colegiul II, în anul 1888

Regatul României.
Burowul Electoral al Colegiului I. Senatori
din
Judeciul Roman.

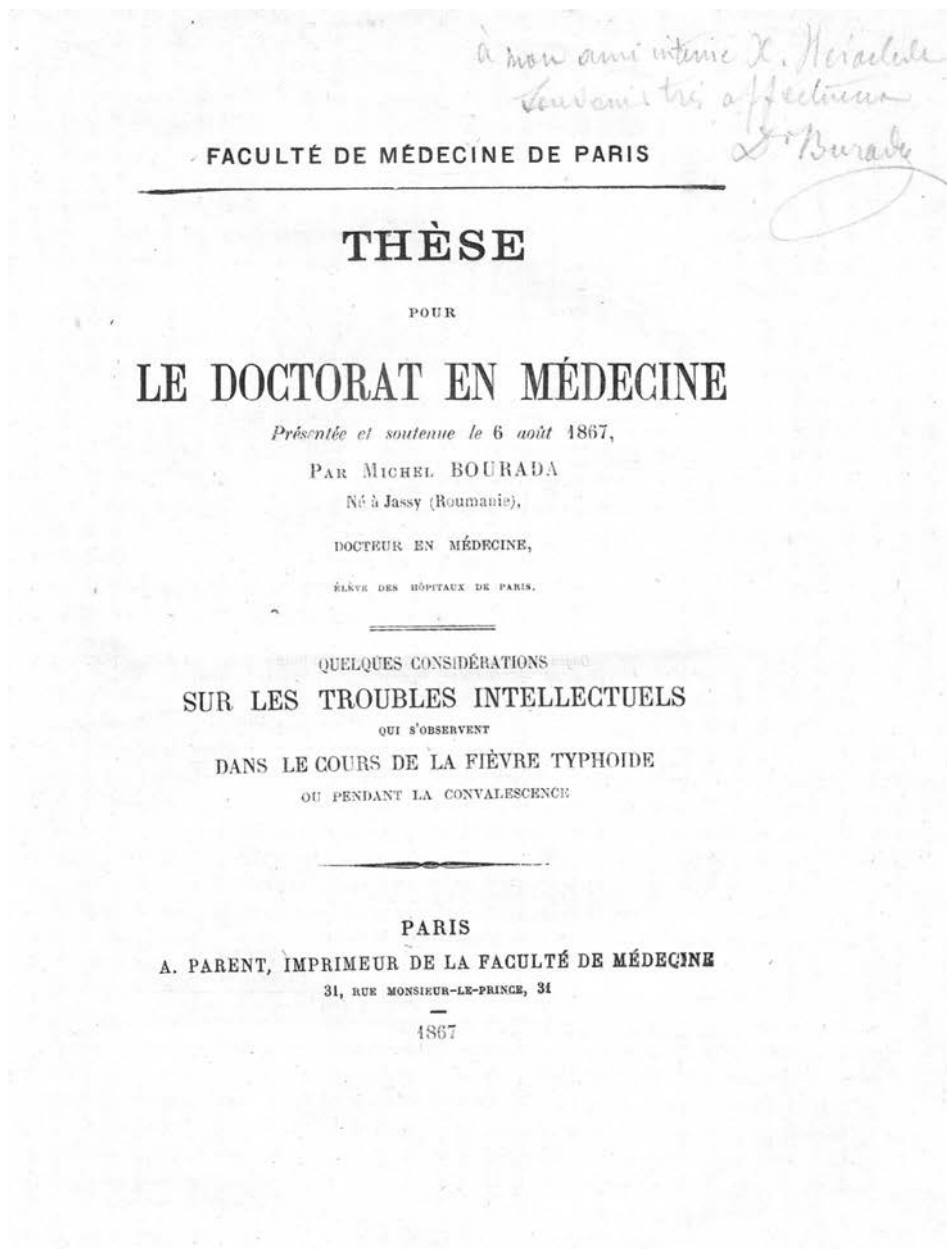
La alegerea efectuată astăzi 5 Februar
 1892, pentru doi Senatori de la acest Cole-
 giu în urma Decretului Regal sub N. 3411,
 din 11 Decembrie 1891, Domnul Mihail Bu-
 rada s-a întrunit majoritatea de 46 vo-
 turi din 90-voturi exprese, burowul în
 conformitatea art. III, lă a proclamat Se-
 nator ales al Colegiului I. din Judeciul
 Roman.

Președinte M. Burada

Senatori } J. Călbăne
 } P. Burada

Secretari } L. Eraclie
 } V. Iochim

11. Act nr. 339 din 6 februarie 1892 referitor la alegerea lui
 M. Burada drept senator de Roman, în Colegiul I, în anul 1892

12. Pagina de titlu a lucrării de doctorat
a lui Mihail Burada, publicată la Paris, în anul 1867

ROMANIA.

EPITROPIA GENERALĂ
A
Casei Sfântului Spiridon.
PRIMARELE.

Ospitalului Precuceni. Secția

No. 41. 19/2.

6/18 April

Spre comitate.

Oficier. Cuky

DOMNULE OFICIER!

La acest ospital . . . au incetat din viață D. *Dimitrie. Pașanescu*

De etate . *23* . ani

De religie . *Orthodoxa*

De profesiune . *Notar public*

Domiciliat în comuna . *Dăghetă*

Județul . *Roman*

Căsătorit cu D.

De etate

De profesiune

Domiciliat în

Fiu al D. *Andrei Pașanescu*

Și al D. *Antonia* } *moarte*

Domiciliați în comuna . *Dăghetă*

Mort la . *5* . ale luni . *6 April* . . . la ora *1 post meridian*

De boala . *Dysenteria*

Am onoare a vă face cunoscut *Yes, regulo.*

Primarele *A. Burada*

No. 250. Oficiu Medic Primar al Spitalului
isc comunica autorizatie de înmormântare

18/8 April

13. Certificat de confirmare a decesului nr. 49 din 6 aprilie 1878
eliberat de dr. M. Burada

1898. Iulie 23.

Domnule Colonel.

Prin ordinul Săvîrta de mobilizare cu data din 16 Iulie, a. e. am onoare a vă aduce la cunoștință că încă din anul 1883. Numerele 24 nu mai fac parte ca medici în rezerva, fiind trecut în miliție în baza ordinului Săvîrta în existență în verbel nr. 3257, transmis corpului al 4^{ca} în Armata sub nr. 1426 și comunicat mie de către dl. Șef al Statului Major al Comandamentului Diviziei 7^a în Tufanărie prin adresa nr. 6615. - Vă rog să vă dați Colonel de bună vîrstă a vă ordina să fie șters și pe lista Medicilor în rezerva atașate la Regimentul 3 Artilerie în care nu fac parte -

Prin dvs. etc.

14. Scrisoare din 23 iulie 1898, redactată de doctorul Mihail Burada și adresată comandantului Regimentului 3 Artilerie, Corpul 3 de armată

1901. ~~April 24~~ ^{April 5}

Roman.

Domnule ~~Ministru~~ Comandant

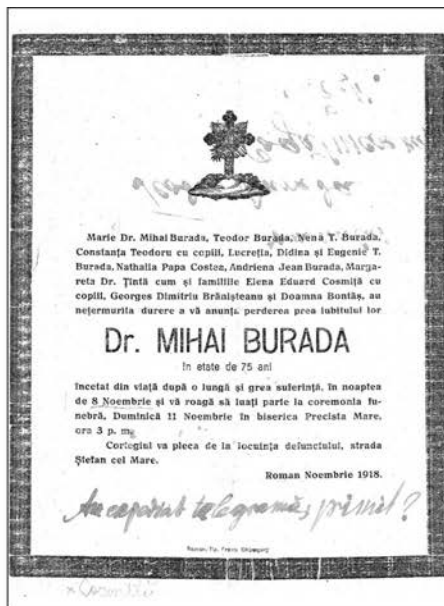
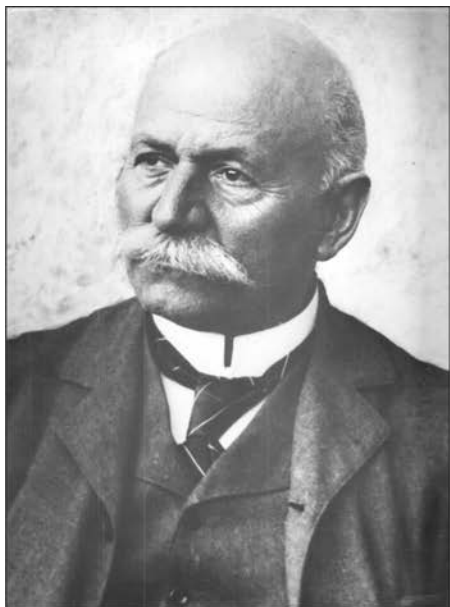
În virtutea ordinului circular care face cunoscut
 Decretul secret nr. 1478, publicat în Monitorul Oficial
 Nr. 2 din 2/15 April 1900, prin care ofițerii de rezervă în
 care sînt cuprinși ofițerii militari și cei din glorie cu
 grad inferior, nu fac parte din cadrele armatei decât
 pînă la vîrsta de 55 ani, am făcut ^{medial} cunoscut Repositului
 de recrutare din Roman, ^{cu casierul} ~~cu anul trecut~~, luna ~~ianuarie~~ (20),
 prin o declarație scrisă că nu mai vreau a conta în
 elementul rezervei avînd trecuți vîrsta de 55 ani după
 cum probează actul meu de naștere și că mînuștat
 în acelaș timp, și prin care se constată că sînt născut
 la anul 1842 Marti. Prin urmare, Domnule ~~Ministru~~
^{Comandant} ~~Ministru~~ am procedat foarte corect, și din dorința aceea, con-
 form legii a trebuit să pînă și din cadrele armatei,
 și în consecință m'am considerat că nu mai contind
 în elementul rezervei. Cu toate acestea, contrar legii,
 după cum se putea conștientiza din abaterata adresă

15. Scrisoare din 5 aprilie 1901, redactată de doctorul Mihail Burada și adresată comandantului Corpului IV de armată – pagina 1

a ~~depozitului~~ de recrutare Roman, primose acum
 un ordin de mobilizare de la corpul 4 de armata, sub
 cuvintul ca as fi nascut la anul 1847 Jan. 8, era eu
 la anul 1842 Iul. 1, dupa cum probeza actul meu
 de nastere, legalizat de Primaria Urbei Iasi comle
 7 mi Sept 1880. ^{sub A:428 ca}
 sunt nascut, act care mi a servit in toate imprejura,
 rile virtetii mele de pana acum, si care in mai multe
 ocazii a fost inaintat corpului 4 de armata de
 cate ori mi sa cerut, si care am omie a vi' l'alatura a
 pentru ca sa se convinsese de cele spus de mine, si pe care ~~depozitului~~
 de acia Domnule ^{Comandant} ~~Comandant~~ fie ca din eroare sau
 din neglijenta, luinduse un act de nastere strains
 drept al meu; cum fond trecut in controllele deposite,
 lui ca fiind nascut la un an in total fictiv,
 se rog ca avind in vedere declaratiunile mea balata
 pe actul de nastere, se vati ordoni ca conform
 legii sa fie scos imediat din numarul ofiterilor
 de reserva, avind virsta de 59 ani trecut, era un
 mai mica inca de 55 ani. -

Primito se rog Domnule ^{Comandant} ~~Comandant~~ asi
 gurarea voscitiei mele consideratiune. -

Doctor Mihail Burada

17. 1. Mihail Burada în etate (aprox. 1900 - 1906). 2. *Faire - part* anunțând decesul dr. Mihail Burada, trimis lui Teodor Burada la Iași, noiembrie 1918.
3. Casa din Roman în care a locuit dr. Mihail Burada, str. Speranței, nr. 2